

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
İSLAMİ İLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ
MANEVİ DESTEK VE REHBERLİK TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**BİR MANEVİ DANIŞMA MERKEZİ OLARAK MESCİD
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS BİTİRME PROJESİ**

**HAZIRLAYAN
Ayşe ŞENEL
Öğrenci No: 223986084**

**Aralık 2023
DENİZLİ**

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
İSLAMİ İLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ
MANEVİ DESTEK VE REHBERLİK TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

BİR MANEVİ DANIŞMA MERKEZİ OLARAK MESCİD
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS BİTİRME PROJESİ

HAZIRLAYAN
Ayşe ŞENEL
Öğrenci No: 223986084

PROJE DANIŞMANI
Doç. Dr. Ali ÖNCÜ

Aralık 2023
DENİZLİ

JÜRİ ÜYELERİ PROJE ONAY SAYFASI

Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Manevi Destek ve Rehberlik Tezsiz Yüksek Lisans öğrencisi Ayşe ŞENEL tarafından hazırlanan “Bir Manevi Danışma Merkezi Olarak Mescid” başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ali ÖNCÜ

Danışman

Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun.....tarih vesayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Harun ABACI

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsünün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Ayşe ŞENEL

ÖNSÖZ

Gençlik, Allah'ın bizlere verdiği en büyük nimetlerden birisidir, bu nedenle çok önemlidir ve iyi değerlendirilmesi gerekir. Peygamber Efendimiz (sav) de bu konuda “Beş şey gelmeden önce beş şeyin kıymetini bil. İhtiyarlık gelmeden önce gençliğin, hastalık gelmeden önce sağlığın, fakirlik gelmeden önce zenginliğin, meşguliyet gelmeden önce boş vaktin, ölüm gelmeden önce hayatın.” buyurmuştur.

Bir öğretmen ve anne olarak, gençlerin sorunlarıyla yakından ilgiliyim. Onlara iyi bir maneviyat ve yüksek idealler verebilirsek, onların hem bu dünyadaki sıkıntılarına hem de ahiret hayatlarına katkıda bulunabileceğimizi düşünüyorum. En büyük hayalim bu projemin ileriki yıllarda hayata geçmesi ve camilerimizin yavrularımızla dolup taşması, şenlenmesidir.

Hayatım boyunca maddi-manevî her zaman yanımda olan annem Hatice Tekelioğlu'na ve babam Mustafa Tekelioğlu'na, destekleri için kardeşlerim Esmâ Tengilimoğlu'na ve Murat Tekelioğlu'na, yardımları için eşim Kemal Şenel'e, oğlum Cemal Yahya Şenel'e, şimdiye kadar duyduğum en güzel projelerden biri diyerek, beni bu çalışmayı yapmakta cesaretlendiren danışman hocam Doç. Dr. Ali Öncü'ye, arkadaşım Sual Bora'ya, proje çizimleriyle çalışmama katkı sağlayan Abdullah Ateş' e ve Ayfer Yüksel hocama çok teşekkür ederim.

Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü Tezsiz Yüksek Lisans

Proje Özeti

Projenin Başlığı: Bir Manevi Danışma Merkezi Olarak Mescid	
Projeyi Hazırlayan: Ayşe ŞENEL	Danışmanı: Doç. Dr. Ali ÖNCÜ
Kabul Tarihi: 15.12.2023	Sayfa Sayısı: 9+30
Anabilim Dalı: Felsefe ve Din Bilimleri Programı: Manevi Destek ve Rehberlik	
<p>Gençlerimiz bizim için çok kıymetlidir, çünkü onlar geleceğimizdir, bu nedenle çocuklarımıza, gençlerimize çok daha özen göstermemiz, onları sosyal medyanın ve çevrenin zararlarından korumamız gerekmektedir. Bu konuda, sadece sorunları ortaya koyan değil, çözüm odaklı çalışmaların yapılması lazımdır. Gençlerimize dinî değerleri öğretilmeli ve sevdirmelidir. Onları, dinlerini öğrenebilecekleri yerlere özellikle de camilere yaklaştıracak yollar geliştirilmelidir.</p> <p>Peygamber Efendimiz (sav), namazların bir arada kılınmasına çok önem veriyordu ve sahabelerini bu konuda teşvik ediyordu. Peygamberimizin mescidi Mescid-i Nebevi, çok sade bir mimariye sahipti ama içerisi mü'minlerle dolup taşıyordu. Mü'minler her türlü işlerini burada yapıyorlardı. Namazlar burada kılınıyor, toplantılar yapılıyor, yardımlar dağıtılıyor, önemli kararlar burada alınıyordu.</p> <p>Ülkemizde çok büyük, güzel, gösterişli camiler var ama maalesef bu camiler sadece bayram namazlarında ve cuma namazlarında dolmaktadır. Mescid-i Nebevi bu sade mimarisiyle bu kadar önemli işlevi olan bir mescid iken, neden bugünkü mescid/camiler böyle boş; neden çocuklar, gençler camilerden uzak durmaktadır? Çocukları ve gençleri camiye yaklaştırmak için neler yapılabilir?</p> <p>2023 yılının yaz tatilinde 13 yaşında olan oğlumu Kur'an kursuna göndermek istedik. Mahallemizdeki camide Kur'an kursuna gitmeye çok heveslendi. "Anne, cami hocası halı sahaya götürüyormuş, maç yapıyormuş gençlerle" diye çok mutlu oldu ama sonradan öğrendik ki o kurs, küçük çocuklara yönelikmiş, oğlum gidemedi ve bütün yaz tatilini elinde tabletle geçirdi.</p> <p>Aslında mescid/camiler, çocukların ve gençlerin sadece yaz tatilinde Kur'an-ı Kerim öğrenmek için gittikleri yerler olmamalıdır. Amacımız, hayatlarının her anında</p>	

çocuklarımızı ve gençlerimizi camii ile bir arada tutmaktır.

Günümüzde gençlerin gittiği yerlere dikkat ettiğimizde spor salonları, halı sahalar, futbol kursları, müzik kursları, kafeler, bilardo salonları vb. yerler olduğunu görüyoruz. Acaba gençlerin sevdiği bu aktiviteleri yapan yerlerle camiler aynı yerde olamaz mı? O zaman gençler camilere daha istekli gitmezler mi?” İçinde spor kurslarını, müzik kurslarını, dikiş nakış kurslarını bir araya getirebileceğimiz, kütüphanesi, kafeteryası olan, gençlerin hem dinlenebileceği hem de eğlenebileceği, manevi olarak da faydalanabileceği, kafasına takılan soruları manevi danışmanlara sorabileceği, Kutsal Kitabını öğrenebileceği, tefsir ve hadis derslerine katılabileceği namazlarını kılabilceği bir cami yapılamaz mı? Bu düşünceden hareketle hepsinin bir arada olduğu bir cami projesi tasarladık.

Anahtar kelimeler: Gençlik, Mescid/Cami, Mescid-i Nebevi, Kurslar

Pamukkale University Institute of Islamic Sciences Abstract of Master Thesis

Title of the Project: Masjid as a Spiritual Counseling Center	
Author: Ayşe ŞENEL	Supervisor: Doç. Dr. Ali ÖNCÜ
Date: 15.12.2023	Nu. of pages: 9+30
Department: Philosophy and Religious Studies	
Subfield: Spiritual Support and Guidance	
<p>Our young people are very valuable to us, because they are our future, so we need to take more care of our children and young people and protect them from the harms of social media and the environment. In this regard, solution-oriented studies need to be carried out, not just revealing the problems. Religious values should be taught to our youth and they should be made to love them. Ways should be developed to bring them closer to places where they can learn their religion, especially mosques.</p> <p>Our Prophet gave great importance to performing prayers together and encouraged his companions in this regard. The Masjid al-Nabawi, the mosque of our Prophet, had a very simple architecture, but it was filled with believers. Believers were doing all their work here. Prayers were performed here, meetings were held, aid was distributed, important decisions were made here.</p> <p>There are many large, beautiful and flashy mosques in our country, but unfortunately these mosques are only filled during Eid prayers and Friday prayers. While Masjid an-Nabawi is a masjid with such an important function with its simple architecture, why are today's masjids/mosques so empty? Why do children and young people stay away from mosques? What can be done to bring children and young people closer to the mosque?</p> <p>We wanted to send my 13-year-old son to a Quran course during the summer vacation of 2023. He was very enthusiastic about going to the Quran course at the mosque in our neighborhood. He was very happy, saying, "Mom, the mosque teacher was taking the young people to an astroturf field and playing matches with the young people." But later we learned that the course was for young children, my son couldn't go and spent the whole summer vacation with a tablet in his hand.</p> <p>In fact, masjids/mosques should not be places where children and young people</p>	

go only to learn the Quran during the summer holidays. Our aim is to keep our children and young people together with the mosque at every moment of their lives.

When we pay attention to the places where young people go today, we see gyms, astro turf pitches, football courses, music courses, cafes, billiard halls, etc. We see that there are places. I wonder if mosques and places that offer these activities that young people love can't be in the same place? "Won't young people go to mosques more willingly then?" It has a library and a cafeteria, where we can bring together sports courses, music courses, sewing and embroidery courses, where young people can both rest and have fun, benefit spiritually, ask their questions to spiritual advisors, learn the Holy Book, attend tafsir and hadith classes, and perform their prayers. Can't a mosque be built? Based on this idea, we designed a mosque project that brings them all together.

Keywords: Youth, Masjid/ Mosque, Masjid an-Nabawi, Courses

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	v
KISALTMALAR.....	ix

GİRİŞ

1.Araştırmanın Konusu ve Amacı.....	1
2.Araştırmanın Yöntemi ve Kaynakları.....	2

BİRİNCİ BÖLÜM

İSLAM TARİHİNDE MESCİD/CAMİ, ÖNEMİ, DİNİ VE SOSYAL FONKSİYONLARI

1. Mescid/ Cami.....	3
2. Mescid / Camilerin Önemi.....	3
3. Cemaatle Namaz Kılmanın Önemi.....	5
4. Mescid-i Nebevi'nin İnşası.....	6
5. Mescid-i Nebevi'nin Fazileti.....	7
6. Mescid-i Nebevi'nin Dini ve Sosyal İşlevi.....	8

İKİNCİ BÖLÜM

GENÇLERİN GENEL VE MANEVİ SORUNLARI

1. Televizyon, Telefon, Bilgisayar, Sosyal Medya.....	11
2. Şiddet, Akran Zorbalığı, Cinsellik, Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı, İntihar.....	13
3. Manevî Sorunlar.....	14

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
GÜNÜMÜZDE MESCİD/CAMI VE SOSYAL FONKSİYONLARI

1. Gençlerin Sorunlarına Çözüm Yolları	15
2. Günümüzde Gençlik ve Mescid/Cami	20

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
MANEVİ BİR DANIŞMA MERKEZİ OLARAK
MESCİD/CAMI PROJESİ ÖNERİSİ

Yeni Mescid/Cami Proje Önerisi	22
1. Mescid/Cami	23
2. A Blok: Hobi ve Müzik Kurs Merkezi.....	24
3. B Blok: Etüt Merkezi ve Kütüphane	24
4. C Blok: Spor Merkezi ve Kafeterya.....	25
5. Sahalar.....	26
SONUÇ	27
KAYNAKÇA	29

KISALTMALAR

- b. : Bin,
Bkz : Bakınız
c. : Cilt
den nkl : Den naklen
DİA : Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
DİB : Diyanet İşleri Başkanlığı
Hz. : Hazreti
r.a. : Radıyallahu anha
S : Sayı
s. : Sayfa
Sav. : Sallallahu aleyhi vesellem
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
Ts. : Tarihsiz
vd : Ve diğeri

GİRİŞ

1. Araştırmanın Konusu ve Amacı

Bu araştırmada “Neden camilere gelen gençlerin oranı çok düşük ve neden gençler camiye gitmiyor?” sorusuna cevap aranmıştır. Araştırmadaki amaç gençlere camiye sevdirmektir. Bunun için neler yapılabilir, nasıl etkinlikler yapılırsa camiye gelen gençlerin sayısı artar düşüncesiyle onların sevebileceği, içinde olmaktan huzur ve mutluluk duyacakları bir cami planı yapılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın 1. bölümünde “İslam tarihinde mescid/cami, önemi, dinî ve sosyal fonksiyonları” konusunu ele alındı. İslam Dini'nin mescid/camilere verdiği önem ve cemaatle namaz kılmanın önemi ayet ve hadislerle ortaya koyuldu. Mescid-i Nebevi'nin nasıl inşa edildiği, fazileti, dini ve sosyal değeri incelendi. 2. bölümde ise “Gençlerin genel ve manevî sorunları” araştırıldı. Gençlerin televizyon, telefon, bilgisayar, sosyal medya, şiddet, akran zorbalığı, cinsellik, sigara, alkol ve madde bağımlılığı, intihar ve manevî sorunlarına değinildi. 3. Bölümde “Günümüzde Mescid/Cami ve Sosyal Fonksiyonları” başlığı altında Gençlerin Sorunlarına Çözüm Yolları, Günümüzde Gençlik ve Mescid/Cami konuları incelendi. 4. Bölümde ise “Manevî bir danışma merkezi olarak mescid/cami projesi önerisi” resimlerle ortaya koyuldu.

Gençlik, kişinin beden ve zihnen gelişiminin en yüksek olduğu zaman dilimidir. Yeni fikirlere açıktır. Zorluklara karşı dirençlidir. Peygamber Efendimiz (sav) de gençlere çok önem vermiştir, çünkü gençler yeni şeylere, yeni fikirlere daha açıktırlar.

Peygamber Efendimiz (sav)'in etrafında pek çok genç vardı. İlk müslümanların çoğunu gençler oluşturmaktaydı. Ali b. Ebî Talip 10, İbni Ömer 13, Zeyd b. Harise 15, Abdullah b. Mesut 16, Zübeyr b. Avvam 16, Talha b. Ubeydullah 17, Abdurrahman b. Avf 17, Erkam b. Ebi'l Erkam 17, Sad b.Ebi Vakkas 17, Mus'ab b. Umeyr 18-20, Cafer b. Ebi Talip 22, Ebu Bekir'in kızları Ayşe ve Esmâ genç yaşlarda olan ilk Müslümanlardan bazılarıdır. Bu sahabeler Peygamber Efendimiz (sav)'in eğitiminde bulunmuşlardır. Onlar Peygamber Efendimiz (sav)'e her zaman sahip çıkmışlar, en zor zamanında bile onun yanından ayrılmamışlardır. Peygamber Efendimiz (sav) onlara her zaman şefkatle yaklaşmıştır.¹

¹ Cafer Acar, ”Hz. Peygamber Ve Genç Sahabiler”, Diyanet Aylık Dergi 286 (Ekim 2014), 16.

“İnsanoğluna şu beş şeyden hesap sorulmadıkça onun ayakları Kıyamet Gününde Rabbinin huzurundan ayrılmayacaktır: Ömrünü nerede tükettiğinden, gençliğini nerede yıprattığından, malını nerede kazanıp nereye harcadığından ve öğrendiği ilimle nasıl amel ettiğinden.”²

Peygamber Efendimiz (sav)’in de buyurduğu gibi insanlar ömrünü nerede tükettiğinden hesaba çekilecek, ayrıca ömrün bir bölümü olan gençliğini nasıl geçirdiğinden de hesaba çekilecektir. Hadisten de anlaşılacağı üzere gençlik hayatın en önemli aşamalarından biridir. Okul, dersane gibi en fazla meşguliyetlerin olduğu zamandır. Aynı zamanda enerjisinin en fazla olduğu zamanlardandır. Eğlenceye, gezmeye, spor ve müzik aktivitelerine ilgi yoğunudur. Bu kadar dünyevi şeylerin yanında gençlerin, inanç ve ibadetlerini de unutmamaları gerekmektedir.

2. Araştırmanın Yöntemi ve Kaynakları

Araştırmada nitel araştırma yönteminden faydalanıldı. Konumuzla ilgili literatür taraması yapıldı. Öncelikle İslam Dini’nin temel kaynağı Kur’an-ı Kerim’den faydalanıldı. Türkiye Diyanet Vakfı tarafından yayımlanan “İslam Ansiklopedisi’nden”, hadisler için “Hadislerle İslam” adlı eserden, konuyla ilgili yazılan makalelerden, kitaplardan, dergilerden ve yapılan tez çalışmalarından istifade edildi.

² Özafşar - Görmez, *Hadislerle İslâm*, 7/461 (No.2417)

BİRİNCİ BÖLÜM

İSLAM TARİHİNDE MESCİD/CAMI, ÖNEMİ, DİNİ VE SOSYAL FONKSİYONLARI

1. Mescid/ Cami

“Ruhumun senden, İlahî, şudur ancak emeli:

Değmesin ma’bedimin göğsüne nâ-mahrem eli!

Bu ezanlar-ki şehâdetleri dînin temeli

Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli”³

Merhum Mehmet Akif Ersoy, İstiklal Marşı’nda ezanları inancın, şehadetin temeli olarak göstermektedir. İslam Dini’nde bu ezanların okunduğu mescid/ camilerin önemi büyüktür.

Mescid kelimesi “Sücûd” (سجود) mastarından türetilmiştir. Sücûd Arapçada “eğilmek, tevazu ile alını yere koymak” manasına gelir. Mescid (مسجد) kelimesi bir mekân ismidir. “Secde edilen yer” anlamına gelir.⁴

Camii (جامع) kelimesi ise Arapça “cem” (جمع) kelimesinden türetilmiştir, “toplayan, bir araya getiren” anlamına gelir. Camii kelimesi, başlangıçta sadece cuma namazı kılınan büyük mescitler için kullanılan “el-Mescidü'l-câmi” (المسجد الجامع) tamlamasının kısaltılmış şeklidir.⁵

Kur’ân-ı Kerim’de, hadislerde ve ilk İslâm kaynaklarında camii kelimesi karşılığında mescid kelimesi geçmektedir.

2. Mescid/Camilerin Önemi

Mescid/Camiler, zengin-fakir, güzel-çirkin, kültürlü-kültürsüz vb. hiçbir ayrımın yapılmadığı, insanların eşit olduğu yerlerdir. İslam dininin en önemli göstergelerinden biridir. Müslümanlar vakit namazlarında, Cuma namazında, Ramazan aylarında teravîh namazında ve cenaze namazında mescid/camilerde bir araya gelirler.

³ “İstiklal Marşı – Türk Dil Kurumu” (Erişim 05 Aralık 2023).

⁴ Murat Nokta, *Rivayetlere Göre Mescid Ve İlgili Rivayetlerin Değerlendirilmesi* (Necmettin Erbakan Üniversitesi, Master Thesis, 2012), 1.

⁵ Nokta, *Rivayetlere Göre Mescid Ve İlgili Rivayetlerin Değerlendirilmesi*,1.

Mescitlerin imar edilmesi bizzat Kur'an'ı Kerim tarafından teşvik edilen bir konudur. Bu konuda Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *“Allah'ın mescitlerini ancak Allah'a ve âhiret gününe inanan, namazını kılan, zekâtını veren ve yalnız Allah'tan korkup çekinen kimseler imar edebilirler. İşte bunların doğru yolu bulanlardan olmaları umulur.”*⁶

Bir başka ayette ise mescitlere güzel elbiseler giyilerek gidilmesinin istenmesi, ona verilen önemin göstergesidir. *“Ey Âdemoğulları! Her namaz kılacağınızda güzelce giyinin, yiyin için fakat israf etmeyin. Çünkü Allah israf edenleri sevmez.”*⁷

Mescid yaptırmanın önemi hakkında Peygamber Efendimiz (sav)'den gelen bazı rivayetler şöyledir:

“Osman b. Affân (r.a.)'dan rivâyete göre, Resûlullah (sav)'in şöyle buyurduğunu işitmiştir: Resûlullah (sav) buyurdular ki: "Kim Allah'ın rızasını talep ederek bir mescid inşa ederse, Allah ona cennette bir ev inşa eder." Bir diğer rivayette: "...Allah, onun için, cennette bir mislini inşa eder" buyrulmuştur.⁸

Ebu Hureyre (r.a.)'den: Rasûlullah (sav), “Sizden biriniz abdesti bozulmadıkça veya kalkmadıkça namaz kıldığı namazgâhta durduğu müddet, melekler: ‘Ya Allah! Ona mağfiret et, Ya Allah! Ona merhamet et’ diye o kimseye, Allah'tan rahmet isterler” buyurdu.⁹

Dinimize göre namazın sevabı açısından mescitlerin hepsi aynıdır. Bir müslümanın herhangi bir mescide, daha çok sevap elde etmek amacıyla yolculuk yapması caiz değildir. Hadis-i Şerifin istisna ettiği üç mescid hariç. Bu üç mescide başka hiçbir mescid dâhil edilemez.¹⁰ Ebû Said (r.a.) anlatıyor: Rasûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: “(Ziyaret amacıyla) ancak üç mescide yolculuk yapılabilir: Mescid-i Haram, Mescid-i Rasûlullah, Mescid-i Aksa.”¹¹

⁶ Diyanet İşleri Başkanlığı(Erişim 28 Kasım 2023), et-Tevbe 9/ 17-22.

⁷ el-Araf 7/ 31.

⁸ Özafşar - Görmez, *Hadislerle İslâm*,2/289 (No. M7471)

⁹ Nokta, *Rivayetlere Göre Mescid Ve İlgili Rivayetlerin Değerlendirilmesi*,10.

¹⁰ Yusuf El-Karadavi, “Her Müslümanın Ortak Davası Kudüs”, Nadir Kitap, (Erişim 29 Ekim 2023).

¹¹ Nokta, *“Rivayetlere göre mescid ve ilgili rivayetlerin değerlendirilmesi.”*,14. den nkl Buhârî,Fezâilü's-Salât,6, Hac, 26, Savm, 67; Müslim, Hac, 288; Tirmizî, Salât, 243.)

3. Cemaatle Namaz Kılmanın Önemi

Namazlar ferdi olarak da toplu olarak da kılınabilmektedir, ancak cemaatle kılınan namaz, yalnız kılınan namazdan daha değerli görülmüştür.

الرَّاجِعِينَ مَعَ وَارْتَعُوا الزَّكَاةَ وَآتُوا الصَّلَاةَ يَوْمَ آوَاكُمْ

“

”Namazı kılın, zekâtı verin, rükû edenlerle beraber rükû edin.”¹²

مَنْ فَلْيَكُونُوا سَاجِدُوا فَإِذَا □ مَسَلِحَتَهُمْ وَلْيَأْخُذُوا مَعَكُمْ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ فَلْيُصَلُّوا لَهُمْ فَالصَّلَاةُ لَهُمْ فَأَقَمْتُمْ فِيهِمْ كُنْتُمْ وَإِذَا
عَنْ تَعْمَلُونَ لَوْ كَفَرُوا الَّذِينَ وَدَّ وَأَسْلِحْتَهُمْ جُذْرَهُمْ وَلْيَأْخُذُوا مَعَكُمْ فَلْيُصَلُّوا لَمْ أُخْرَى ”طَائِفَةٌ وَلْتَأْتِ □ وَرَائِكُمْ
تَضَعُوا أَنْ مَرْضَى كُنْتُمْ أَوْ مَطَرٍ مِنْ أَدَى بِكُمْ كَانَ إِنْ عَلَيْنَكُمْ جُنَاحٌ وَلَا وَاحِدَةٌ مَيْلَةً عَلَيْكُمْ فَيَمِيلُونَ وَأَمْتَعْتِكُمْ أَسْلِحْتِكُمْ
مُهَيَّبًا عَذَابًا لِلْكَافِرِينَ أَعَدَّ اللَّهُ إِنْ جُذِرْتُمْ وَخُذُوا أَسْلِحْتِكُمْ

﴿١٠٢﴾

“*Sen de içlerinde bulunup onlara namaz kıldırдыңın zaman onlardan bir bölük seninle beraber namaza dursun, silâhlarını da yanlarına alsınlar. Bunlar secde ettiklerinde ötekiler arkanızda olsunlar, sonra henüz namazlarını kılmamış bulunan (bu) bölük gelip seninle beraber namazlarını kılsınlar ve bunlar da ihtiyat tedbirlerini ve silâhlarını alsınlar. Kâfirler isterler ki, siz silâhlarınızdan ve eşyanızdan gafil (uzak ve unutmuş) olasınız da üzerinize ansızın bir baskın yapsınlar! Eğer yağmur yüzünden bir zarar görürseniz veya hasta olursanız silâhlarınızı bırakmanızda size bir günah yoktur. Yine de ihtiyat tedbirinizi alın! Allah elbette kâfirler için alçaltıcı bir azap hazırlamıştır.*”¹³

Ebû Hüreyre (r.a.)’ nin bildirdiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: “Bir kimse camiye gitme niyetiyle evinden çıktığında, attığı bir adımla kendisine bir sevap yazılır, diğer adımıyla bir günahı silinir.”¹⁴

Ebu Hüreyre (r.a.) anlatıyor: "Resûlullah (sav) buyurdular ki: "Münafıklara en ağır gelen namaz yatsı namazıyla sabah namazıdır. Eğer bu iki namazdaki hayrın ne olduğunu bilselerdi, emekleyerek de olsa onları kılmaya gelirlerdi. Nefsimi kudret eliyle

¹² el-Bakara 2/ 42-43.

¹³ en-Nîsa 4/102.

¹⁴ Özafşar - Görmez, *Hadislerle İslâm*, 2/187 (No. N706)

tutan Zat'a kasem olsun! Ezan okutup namaza başlamayı, sonra halkın namazını kıldırması için yerime birini bırakmayı, sonra da beraberlerinde odun desteleri olan bir grup erkekle namaza gelmeyenlere gitmeyi ve evlerini üzerlerine yıkmayı düşündüm.”¹⁵

Herhangi bir mazereti olmadığı halde cemaate katılmayanın namazının yok sayılacağını ifade eden hadisler de vardır. "Kim ezanı işitir de cemaate gelmezse, onun namazı yoktur. Ancak özrü varsa başkadır. Ebu Hüreyre 'den rivayet edildiğine göre âmâ bir sahabe cemaat ile namaza katılamayacağını beyan için Hazreti Peygamber (sav) 'e: 'Ey Allah'ın Resulü! Mescide gitmek için rehber bulamıyorum!' diyerek Hz. Peygamberden evinde namaz kılmak için ruhsat istedi. Hazreti Peygamber (sav) bu sahabeye ruhsat verdi fakat dönüp giderken onu geri çağırarak: - "Ezanı duyuyor musun?" diye sordu. O da '-Evet!' dedi. Bunun üzerine Hazreti Peygamber (sav): - 'Öyleyse icabet et' buyurdu.”¹⁶

Abdullah bin Mesud (r.a.) dedi ki: "Kim, yarın Allah Teâlâ'ya müslüman olarak kavuşmak isterse farz namazlarını ezan okunduğunda kılsın... Eğer siz bu namazları, cemaate gelmeyen kişi gibi evlerinizde kıyorsanız, Peygamberinizin sünnetini terk etmiş olursunuz. Peygamberinizin sünnetini terk edince de sapıtmış olursunuz. Herhangi bir kişi, güzelce temizlenir de şu mescitlerden birine girmeyi amaçlarsa Allah Teâlâ o kişiye attığı her adıma karşılık bir sevap yazar onu bir derece yükseltir ve bir günahını siler. Bizi (ashab-ı kiram) görüyordum ki cemaatten ancak nifakı bilinen münafık geri kalırdı ve kişi, iki kişinin arasında sürüklenerek getirilir, safâ durdurulurdu.”¹⁷

İki- üç kişi bile olsa namazı cemaatle kılmanın önemine dair bir hadis de şöyledir: 'Ebu Derda' dan (r.a.) rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber buyurmuştur ki: "Bir köyde veya çölde, üç kişi bir arada olup da cemaatle namaz kılmazlarsa şeytan onlara galip gelmiştir. Cemaatten ayrılma! Çünkü kurt, sürüden ayrılan koyunu kapar.”

18

4. Mescid-i Nebevi'nin İnşası

Peygamber Efendimiz (sav), Mekke'deki baskılardan kurtulmak için 622 yılında Mekke'den Medine'ye hicret etti. İlk olarak hem kendisinin ve ailesinin kalacağı hem de Müslümanlarla beraber ibadet edebilecekleri bir mescid yaptırmak istedi. 12

¹⁵ Özafşar - Görmez, *Hadislerle İslâm.*, 2/192 (No.M1481, B615, D556, B657)

¹⁶ Özafşar - Görmez, *Hadislerle İslâm.* 2/193 (No. M1486, B676)

¹⁷ Özafşar - Görmez, *Hadislerle İslâm.* 2/192 (No.706, D555-556, B557, B615)

¹⁸ Özafşar - Görmez, *Hadislerle İslâm.* 2/191 (No.D547)

Rebûlevvel Cuma günü Medine'ye ulaştığında kendisini misafir etmek isteyenleri incitmemek için devesi Kasvâ'nın serbest bırakılmasını ve onun çöktüğü yere en yakın evde kalacağını söyledi. Kasvâ'nın', Mâlik b. Neccâr oğullarının evlerinin önünde çökmesi üzerine, Peygamber Efendimiz (sav), buraya en yakın evin sahibi Ebû Eyyûb el-Ensârî'nin evinde misafir oldu ve Mescid-i Nebevî'de kendisi ve ailesi için odalar yapılıncaya kadar yaklaşık yedi ay burada kaldı. Peygamber Efendimiz (sav), Sehl ve Süheyl adlarında iki yetim çocuğa ait olan bu arsayı mescid yaptırmak için 10 dinar karşılığında satın aldı. Burası engebeliydi ve çalılık bir alandı, düzeltildikten sonra temeline ilk taşı Peygamber Efendimiz (sav) koydu. Mescid-i Nebevî Peygamber Efendimiz (sav) ve sahâbîlerin hep birlikte çalışmalarıyla yedi ay gibi bir zamanda tamamlandı. Mescidin inşa nedeniyle, ensar ve muhacirler de kaynaşmış oldu.¹⁹

Mescid- Nebevî, 1000 metrekarelik bir yüzeye sahipti. Bir sıra kerpiçten, yaklaşık bir adam boyu yüksekliğinde dört duvardan oluşan, üstü açık bir alandı. Mescitte mihrab, minber, vaaz kürsüsü, minare yoktu... Mescidin kible tarafına, Peygamber Efendimiz (sav)'i yağmur ve güneşten korumak için namaz kıldırıldığı yere bir gölgelik yapıldı. Suffe olarak adlandırılan bölüm de kuzeye çevrildi.²⁰

Peygamber Efendimiz (sav) Mescid-i Nebevî'nin süs ve gösterişten uzak olmasına dikkat etti. "İbn Abbas (r.a.)'tan rivayet edilen bir hadiste Rasûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: 'Ben mescitleri ihtişamlı yapmakla emrolunmadım.' Yine İbn Abbas (ra) dedi ki: "Yahudi ve Hristiyanların (kilise ve havraları) süsledikleri gibi, siz de mescitlerinizi süsleyeceksiniz."²¹

Bir rivayet de şöyle buyrulur, Enes (r.a.)'dan: Rasûlullah (sav):"Cami yaptırmakla insanlar, birbirlerine övünmedikçe kıyamet kopmayacaktır." buyurdu.²²

5. Mescid-i Nebevî'nin Fazileti

Mescid-i Nebevî'nin ismi Kur'ân-ı Kerîm'de doğrudan geçmemekle birlikte "*ilk günden takva üzerine kurulan mescid*" ifadesiyle (et-Tevbe, 9/108) Mescid-i Nebevî veya Mescid-i Kubâ'nın kastedildiği rivâyet edilmektedir.²³

¹⁹ "Mescid-i Nebevî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Ankara:TDV Yayınları, 2004), 29/281-290.

²⁰ "Mescid-i Nebevî",281-290.

²¹ Hatip et-Tebrizi, *Mișkatü'l-Mesabih-2* (Çelik Yayınevi, ts.)den nkl Ebû Dâvûd, Salât, 12.

²² İbrahim Koçaşlı, *Sünen-i Ebi Davud Ve Tercemesi-1* (Erkam Yayın San. A.ş.1983).den nkl Nesâî, Mesâcid, 2; İbn Mâce, Mesâcid, 2

²³ Müslim, Hac, 514

İslâm âlimlerinin birçoğu Mescid-i Nebevî'nin fazilet açısından Mescid-i Harâm'dan sonra geldiğini söylemişlerdir. İmam Mâlik gibi bazı âlimler ise Peygamber Efendimiz (sav)'in kabrinin burada olması nedeniyle Mescid-i Nebevî, Mescid-i Aksa'dan daha faziletli olduğunu belirtmişlerdir. Bu mescitte eda edilen namazın Mescid-i Haram hariç diğer mescitlerden bin kat daha fazla sevap olduğu rivayet edilmiştir.²⁴

Peygamber Efendimiz (sav) "Evim ile kabrim arası cennet bahçelerinden bir bahçe (ravza)dir" buyurmasından sonra, Mescid-i Nebevî daha sık ziyaret edilen ve dua edilen bir yer olmuştur. Hadislerde "ibadet ve ziyaret amacıyla yolculuk yapılmaya değer üç mescitten biri "olarak nitelendirilmiştir.²⁵

6. Mescid-i Nebevî'nin Dini ve Sosyal İşlevi

Üsve-i Hasene olan Peygamber Efendimiz (sav) hayatının merkezine mescidi koymuştur. Bu dönemde hemen hemen bütün işler bu mescitte planlanmış ve yapılmıştır. Peygamber Efendimiz (sav) ile ashabı beş vakit namazlarını, Cuma ve Bayram namazlarını burada kılarlardı, Müslümanlar birlikte namaz kılar, böylece aralarındaki yakınlık daha da artardı. Ensar ve muhacirlerin bir arada namaz kılmaları aralarındaki kardeşlik duygularını da artırıyordu. Peygamber Efendimiz (sav) Mescid-i Nebevî'de hutbe okurdu ve vaaz ederdi, burada itikâfa girerdi. Kısacası Peygamber Efendimiz (sav)'in zamanında Mescid-i Nebevî yalnızca namaz kılınan bir yer değildi. Peygamber Efendimiz (sav) bütün müslümanlara mescidinde dersler vermiş, onlara hem öğretmiş hem de onları İslam terbiyesiyle eğitmişti. Medine dışından gelenlere de dersler vermiştir. Peygamber Efendimiz (sav)'in mescitlerdeki eğitim ve öğretim faaliyetleri sadece erkeklere değildi, kadınlarla da bazı günlerde dersler yapıyordu.²⁶

Mescid-i Nebevî'de bütün sosyal ve resmi işler yapılıyordu, burada toplanılıyor ve önemli kararlar burada alınıyordu. Ayrıca bazı davalar da burada yapılmaktaydı. Kısacası Mescid-i Nebevî ilk meclis binası, ilk adliye binası, ilk karargâh özelliklerini taşıyordu. Peygamber Efendimiz (sav) dışarıdan gelen heyetlerle ve elçilerle burada görüşüyordu. Bazen de bu elçiler, mescidin içinde kurulan çadırlarda kalıyorlardı. Bazı sosyal ve hukuki sorunlar burada çözülmüyordu. "Mesela, Elsem kabilesinden Rufeyde

²⁴ "Mescid-i Nebevî", *TDV İslâm Ansiklopedisi*,281.

²⁵ "Ravza-i Mutahhara", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul:TDV Yayınları,2007),34/475.

²⁶ Mahmut Dündar, "Bir Din Eğitim Kurumu Olan Mescidin İslam'ın İlk Dönemlerindeki Fonksiyonları", *Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi* 1 (25 Haziran 2018), 191-203.

el-Ensariye isimli bir bayan için çadır kurulmuş, Rufeide burada yaralı ve hastaları tedavi etmiştir”. Mescid-i Nebevî’de bir oda beytülmal (hazine) görevi olarak kullanılıyor, ayrıca bazı suçlular da mescitte cezalarını çekmek üzere hapsediliyordu.²⁷

Peygamber Efendimiz (sav), Mescid-i Nebevî’yi inşa ettirdikten hemen sonra mescidin güney tarafına fakir ve kimsesi olmayan sahâbîlerin kalabilmesi için bir gölgelik yaptırdı. Buraya Suffe, burada kalan müslümanlara da “Ashab-ı Suffe” denildi. Hem Mekkeli muhacirlerinden hem de Medineli müslümanlardan yoksul, bekâr ve kimsesiz sahâbîler burada kalıyordu. Medine’ye gelen ama kalacak yeri olmayanlar da ve Medine’ye gelen heyetler de Suffe’de konuk edilirdi. Heyetler arttıkça, Suffe’de kalanların sayısı da artıyordu. Peygamber Efendimiz (sav), Ashab-ı Suffe’nin geçimiyle kendi ilgilenirdi. Ashâb-ı Suffe genelde tüm zamanlarını Peygamber Efendimiz (sav)’i dinlemekle ve ondan İslâm’ı en iyi şekilde öğrenmekle geçiriyordu. Merak ettikleri konularda Peygamber Efendimiz (sav)’e sorular sorarak, pek çok meselenin aydınlanmasını sağlıyorlardı. Ayrıca Peygamber Efendimiz (sav), Suffe’de dersler vererek, orada kalan sahabileri eğitiyordu. Yazı yazmayı, Kur’an-ı Kerim okumayı ve yabancı dilleri öğreniyorlardı. Burada yetişen sahabiler, İslâm’ı yaymak için ihtiyaç duyulan çeşitli yerlere gönderiliyordu.²⁸

Suffede bulunan meşhur sahabelerden bazıları şunlardır: Ebu Hureyre, Abdullah b. Ömer, Abdullah b. Mesut, Selman-ı Farisi, Ebû Zerri’l-Gıfârî, Mus’ab b. Umeyr, Ammar b. Yasir, Bilal-i Habeşi, Sa’d b. Ebi’l Vakkas, Habbab b. Eret vd.²⁹ Bu sahabeler hem sürekli mescid/camiye yakın olmuşlar, oranın manevî havasını solumuşlar, hem de Peygamber Efendimiz (sav)’den dersler alarak İslâm’ı en iyi şekilde öğrenmişler ve öğretmişlerdir.

Ebu Hüreyre (r.a.)’den rivayet edildiğine göre Peygamber Efendimiz (sav) şöyle buyurdu: “Başka bir gölgenin bulunmadığı Kıyamet gününde Allah Teâlâ, yedi insanı, arşının gölgesinde barındıracaktır: Adil devlet başkanı, Rabbine kulluk ederek temiz bir hayat içinde serpilip büyüyen genç, kalbi mescitlere bağlı müslüman, birbirlerini Allah için sevip buluşmaları da ayrılımları da Allah için olan iki insan, güzel ve mevki sahibi bir kadının beraber olma isteğine ‘Ben Allah’tan korkarım’ diye yaklaşmayan yiğit, sağ elinin verdiğini sol elinin bilemeyeceği kadar gizli sadaka veren

²⁷ Abdurrahman Acar, “Mescid-i Nebi’nin İnşası ve Fonksiyonları”, Örnek İnsan Hz. Muhammed (Çorum: Çorum Çağrı Eğitim Vakfı, 2006), 41-46.

²⁸ “Suffe”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul:TDV Yayınları,2009),37/469-470.

²⁹ Baktır, Mustafa, *İslam’da İlk Eğitim Müessesesi Ashab-ı Suffa*, 1990.5-6.

kimse, tenhada Allah'ı anıp göz yaşı dökken kişi."³⁰ Peygamber Efendimiz (sav)'in bu müjdesine nail olabilmek için pek çok genç onun yanından ve mescidinden ayrılmamıştır. Mescid-i Nebevi hem bir ibadet yeri olmuş hem de gençler için bir okul olmuştur.

³⁰ Özafşar - Görmez, *Hadislerle İslâm*.3/80 (No. T2391)

İKİNCİ BÖLÜM

GENÇLERİN GENEL VE MANEVİ SORUNLARI

Ergenlik, insanın gelişim süreçlerinden biridir. Çocukluk döneminin sonu ile ergenlik döneminin başından, fiziksel olarak erişkinliğe ulaşıncaya kadar geçen bir gelişim dönemidir. Bu dönem fizyolojik olarak 13-22 yaşlar arasını kapsar. Ergenlik dönemi, bulûğ çağına erme nedeniyle biyolojik, psikolojik bakımdan çocukluğun sona ermesi ve toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan yetişkinlik döneminin başlangıcı arasında kalan bir gelişim süreci olarak da tanımlanabilir. Unesco'nun tanımına göre kişinin eğitim-öğretim hayatı nedeniyle parasal bakımdan özgür olmadığı ve bekâr olduğu bir gelişimsel dönemdir. Ergenlik dönemi, Unesco'nun sözü edilen bu tanımlarından 15-25 yaşlar arası, Birleşmiş Milletler tanımında ise 12-25 yaşları arası olarak değerlendirilebilir. Farklı çalışmalarda ise yaş sınırlamasında çeşitli farklar olabilmektedir.³¹ Bu yaşlar yani ergenlik dönemi birçok bakımdan sıkıntılı bir dönemdir.

Çağımızda diğer kavimlerde olmayan pek çok imkânlar bulunmaktadır. Uzak mesafeler uçaklarla çok kısa sürede gidilip gelmekte, çok uzaklardan televizyon, telefon sayesinde haberler alınabilmektedir. Dünyanın bir ucunda olan bir olay o anda o saniyede öbür ucundan görülebilmektedir. Dünya küçük bir köye dönüşmüştür. Ancak bu imkânların olumsuz yanları da çok bariz bir şekilde yaşanmaktadır.

Günümüzde çocukları ve gençleri, aileleri ve öğretmenleri değil, sosyal medya eğitmektedir. Maalesef ki bu eğitim çoğu zaman olumsuz bir eğitim olmaktadır. Günümüzde gençlerin sorunlarından, bunalımlarından ve davranış bozukluklarından çok fazla konuşulmaktadır. Maalesef ki gençler bu kadar imkânların içinde çok olumsuz yönelimlere gidebilmektedirler. Teknolojinin olumsuz şartlarından özellikle çocuklar ve gençler çok fazla etkilenmektedir.

1. Televizyon, Telefon, Bilgisayar, Sosyal Medya

Bugün hemen her evde bir ya da birkaç tane televizyon bulunmaktadır. Artık çocuklar ve gençler, anne babalarının ve öğretmenlerinin sözlerinden ziyade, televizyondan etkilenmektedirler. Televizyondaki karakterleri kendilerine örnek

³¹ Mustafa Koç, "Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1/17 (01 Aralık 2004), 231-238.

almaktadırlar. İzledikleri bir film/diziye veya haberi eleştirmeden olduğu gibi doğru kabul etmektedirler ve bu haber ya da film/dizide anlatılanlar acaba doğru mudur değil midir diye maalesef eleştirmeden, sorgulamadan yoksundurlar. Böyle olunca bir süre sonra onları yaşamaya, oradaki karakterler gibi olmaya gayret etmektedirler. İzledikleri reklam ve film/dizilerde yer alan kişiler gibi olmaya çalışmakta; sigara, alkol ve uyuşturucu, cinsel tercihler, şiddet olayları, sahtekârlıklar ve daha pek çok olumsuz şeyler, sanki çok normalmiş gibi algılanmakta ve gençler bunları yapmaya çalışmaktadırlar. Ne yazık ki çizgi filmlerde bile bu tür şiddet ve cinsel içeriklerin çocuklara verildiği görülmektedir.³²

Günümüzde dikkat dağınıklığı ve kaygı bozukluğu gibi rahatsızlıklar giderek artmaktadır, özellikle çok fazla televizyon izleyen, telefonda veya bilgisayarda oyun oynayan çocuklarda dikkat dağınıklığı riski daha da fazlaşmaktadır.³³

TÜİK verilerine göre son 20 yılda boşanmalar %47 gibi çok ciddi bir oranda artmıştır... Bunun iki büyük sebebi vardır; teknolojik gelişme, ekonomik ve sosyal geçimsizlik. Bunlar da aslında birbiriyle bağlantılıdır.³⁴

Geniş aileler yani anneanne, babaanne, dedelerle yaşayan gençlerin sayısı her geçen gün daha da azalmaktadır. Artık anne babanın boşanması sebebiyle sadece annesiyle ya da sadece babasıyla yaşayan gençler, onların da işe gitmesiyle evde tek başına kalmıştır. Bu gençler denetimden uzak bir şekilde bütün gününü sosyal medyada geçirdiği için, sosyal medyanın zararlı etkilerine daha fazla maruz kalmaktadırlar. Gerçek hayattan kopmakta ve kendilerine sanal bir dünya oluşturmaktadırlar. Ayrıca sosyal medya ve reklamlar, ihtiyaç olmayan şeyleri bile ihtiyaç gibi göstererek alışverişe yönlendirdiği için sadece tüketen ve israf eden kişiler çoğalmaktadır.³⁵

Gençleri televizyon, telefon, bilgisayar ve sosyal medyanın zararlarından korumak için onlara dinî ve millî değerler öğretilmelidir. Ayrıca bu gençlere gelecekle ilgili gayelerin verilmesi gerekmektedir, çünkü gayesi olmayan gençler geleceklerini inşa edemezler. Bugün hiçbir ideali olmayan insanların başıboş olduğu, hayata

³² Hayati Hökelekli, *Ailede, Okulda, Toplumda Değerler Psikolojisi ve Eğitimi* (Timaş Yayınları, 2011).165.

³³ Bekar, Bengi, *Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Olan Ve Olmayan Çocuklarda Bilgisayar Oyun Bağımliliği* (Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018), 41-43.

³⁴ "TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu. *Evlenme ve Boşanma İstatistikleri* (Erişim 24 Aralık 2023).

³⁵ Hökelekli, *Ailede, Okulda, Toplumda Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*. 166-167.

yabancılaştığı ve mutluluğu zararlı alışkanlıklarda, zararlı maddelerde aradığı görülmektedir.³⁶

2. Şiddet, Akran Zorbalığı, Cinsellik, Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı, İntihar

Televizyon ve sosyal medyanın gençleri etkilediği diğer bir zararlı yön ise şiddettir. Medya, gençler üzerinde şiddet içeren davranışları ve saldırganlığı; sigara ve alkol kullanma oranını; silah taşıma ve tehlikeli davranışların çoğalmasını; cinsel davranışlara başlama yaşını etkilemektedir. Şiddet sahneleri, gençlerde şiddet uygulamayı normal bir hale getirmekte ve gençler arasında akran zorbalığını daha da artırmaktadır.³⁷

Sosyal medyanın ve televizyondaki yayınların etkisiyle gençlerdeki sigara, alkol ve uyuşturucu kullanımı da artmaktadır. Bugün televizyonlarda evlilik dışı cinsellik, çok normalmiş gibi gösterilmektedir. Ancak bunların zararlı yönleri gösterilmemektedir. Cinsel ilişki ile bulaşan hastalıklar, tecavüzler, istenmeyen hamilelikler gibi olumsuz sonuçlar, televizyonda çok az işlenir.³⁸

Bu konularla ilgili olarak dinin yorumu çoğu zaman gösterilmemektedir. Televizyonlarda her şey aşktan ibaretmiş gibi gösterilmekte ve dostluk, sadâkat, namus, utanma duygusu, hayâ gibi manevi değerlere yer verilmemektedir. Bu durumlar bir araya geldiği zaman evlilikler çok kısa sürmekte ve boşanmalar artmaktadır çünkü gençler hayatı, evliliği, sanki televizyonlardaki gibi zannetmektedir.³⁹

İntihar, yani kişinin kendi yaşamına son vermesi çok acı bir olaydır. Bu konuda televizyonun etkisi tartışılmaktadır. Televizyondaki intihar vakalarını izleyen gençler, oradaki kahramanlar gibi olmak istemektedirler ve intihar etmektedirler. İntihar haberlerinin medyada özendirici bir şekilde verilmesi bu olayların artmasına neden olmaktadır. Bu konuda gerekli kanunların yapılması ve bu tür haberlerin özendirilmeden verilmesine gayret edilmelidir.⁴⁰

³⁶ T. C. Üsküdar Üniversitesi, “Prof. Dr. Nevzat Tarhan: ‘Amacı olmayan insan hayat yolculuğunda kaybolur’”, *Üsküdar Üniversitesi* (Erişim 15 Ocak 2024).

³⁷ Aysel Ekşi, “Gözden Geçirme: Beş Kitada Genç Sorunları”, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi* 10 (2003), 85.

³⁸ Hökelekli, *Ailede, Okulda, Toplumda Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*.172.

³⁹ Ömer Erdoğan, “Akılcı Olmayan Evlilik Beklentilerinin Gelişiminde Televizyon Dizilerinin Etkisi”, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* 48 (2019).4-6.

⁴⁰ Duman, Nesrin, “İntihar ve Medya”, *Ekev Akademi Dergisi* 77 (2019), 331.

Madde kullanımı da hem yetişkinliklerde hem de gençlerde insanları intihara sevk eden bir durumdur. Sorunlarının çözümünü zararlı maddelerde arayan genç, daha büyük sorunlara maruz kalmaktadır. Bunun sebebi ise yaşının özellikleri gereği yasak olanlara şeylere duyulan ilgidir. Ülkemizde madde kullanımı gençler arasında çok yaygınlaşmıştır.⁴¹ Bu kişilerin çoğunun dini yönden zayıf oldukları gözlenmiştir. Bu kişilerde alkol kullanım oranı ve psikolojik tedavi görenlerin sayısı da oldukça fazladır. Dinimiz İslam, kişinin kendi hayatına son vermesini yasaklayan ve bu sonuca götüren sebeplerle ilgili olarak bazı tedbirleri de alan bir dindir.⁴²

3. Manevî Sorunlar

Gençlikte yapılan hataların bedeli gencin hayatını sonradan da etkilemeye devam etmektedir. “Özgürlük” adı altında yanlış yollara giden gençler, iffetli bir hayat yaşamaktan, ailesinden, inancından ve dininden uzaklaşmaktadır. Sigara ve madde bağımlılığı olan gençler ise, daha sonra bunlardan kurtulmakta çok zorluk çekmektedirler.

Gençlerin manevi sorunlarından en önemlisi dine ilgisiz olmalarıdır. Günümüzde gençler ya dine çok mesafeli durmaktadır ya da dini de sosyal medyadan öğrenmektedir. Bu durum karşımıza başka bir sorun çıkarmaktadır. Dini asıl kaynağından öğrenmediği için gençlerin kafası çok fazla karışmakta, sosyal medyadaki binlerce videonun da etkisiyle, düzgün, sağlıklı bir din anlayışına sahip olamamaktadırlar. Çünkü temelini öğrenmeden izledikleri videolarla bir din anlayışına sahip olmak isteyen gençlerdeki bu kafa karışıklığı zamanla usanç meydana getirmekte ve gençler dinden uzaklaşmaktadırlar.⁴³

Diğer sorun da gençlerdeki çarpık din anlayışıdır. İnanan ama dinî bilgilerden yoksun, kendini dine değil dini kendisine uydurmaya çalışan bazı gençler, ibadetlerden uzak, müslümanların dertlerine acılarına ilgisizdirler. İslamî bir emir olan tesettür de sekülerleşmeden payını almıştır. Müslümanlığı sadece başını örtmek olarak algılayan bazı gençler başını örterken makyaj yapmaktan ve estetik yaptırmaktan kaçınmamaktadırlar.⁴⁴

⁴¹ Halil Apaydin vd., “İntihar Girişiminde Bulunan Bireylerde Bazı Değişkenlerle İntihar Girişimi İlişkisi”, *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6 (08 Haziran 2016), 93.

⁴² Apaydin vd., “İntihar Girişiminde Bulunan Bireylerde Bazı Değişkenlerle İntihar Girişimi İlişkisi”, 24.

⁴³ Mustafa Tekin, “Genç Dindarlığı Ve Algılar”, *Diyanet Aylık Dergi* 286 (Ekim 2014), 14.

⁴⁴ Melek Çaylak, “Değişen Tesettür Algısı: Üniversite Gençliği Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma” Melek Çaylak | Tez | genclikbirikimi.org” (Erişim 24 Aralık 2023).202.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GÜNÜMÜZDE MESCİD/CAMİ VE SOSYAL FONKSİYONLARI

1.Gençlerin Sorunlarına Çözüm Yolları

1. Gençler, bu dönemde hızlı bir biyolojik gelişme gösterirler. Bu durum bazı olumsuz duygulara neden olur ve onlarda gerginlik oluşturur. Aileler, öğretmenler ve manevi danışmanlar bu dönemi rahat atlatalmaları için gençlere daha yakın ve ilgiyle davranmalıdırlar. Büyük sorunlar yaşamadan bu dönemi atlatalmaları için onlara yardım etmek gerekmektedir. Bu dönemde gençler, kendini ve hayata geliş nedenini araştırır “Ben kimim, nerden geldim ve nereye gideceğim” sorularına cevap aramaya çalışır. Şayet bu sorulara doğru cevap veremezse, kimlik bunalımına girer.⁴⁵

Allah inancı ve ibadetler kişiyi hem manevi hem de sosyal yönden geliştirir, ruh sağlığını korur, olumsuz duygu ve düşüncelerle mücadele etmesinde fayda sağlar. Hayatın sıkıntılarına dayanmakta yardımcı olur, bireye iç huzuru sağlar. Bütün bunların neticesi olarak suça karışma, öfke, nefret gibi duyguları azaltır ve bireyin psikolojisini düzeltir.⁴⁶

Gençlerin sorunlarına en önemli çare, onlara iyi bir din eğitimi ve öğretimi vermektir. Çünkü bu dünyada Allah’ın kullarını imtihanlarla sınavacağına inanan ve ibadetlerini aksatmamaya özen gösteren genç, böylece her zaman Allah’a yakın olmaya çalışacak ve zorluklar karşısında daha dayanıklı olacaktır.⁴⁷ Zorluklar karşısında hemen yıkılmayacak ve zararlı madde kullanımı veya intihar gibi yollara başvurmayacaktır.

Dini gelişinde en önemli husus Allah fikrini zihinde canlı tutmaktır. İbadetlerin en büyük önemli amacı da budur. İbadetler gençlere önemli bir irade eğitimi vermektedir. Namaz ile şükreden, kötülüklerden uzak duran genç, oruç ile sabretmeyi, sadaka ile paylaşmayı öğrenecektir. Kul hakkına dikkat eden genç, kimseyi kırmamaya, incitmemeye gayret edecektir. Özellikle cemaatle namaz kılmaya çalışan gençler daha sosyal olacak, yeni arkadaşlıklar ve dostluklar edinecek böylece yalnızlık duygusundan da kurtulacaktır. Camilerin manevi havasını soluyarak huzur bulacak ve dünyanın

⁴⁵ Apaydin vd., “İntihar Girişiminde Bulunan Bireylerde Bazı Değişkenlerle İntihar Girişimi İlişkisi”,23.

⁴⁶ Hayati Hökelekli, *Din, Değerler ve Sağlık* (Dem Yayınları, 2018).94-100.

⁴⁷ “el-Bakara Suresi 155-157. Ayet Tefsiri - Diyanet İşleri Başkanlığı” (Erişim 04 Aralık 2023), 157-158.

sıkıntılarında bir nebze de olsa uzaklaşmak istediklerinde gelmek istedikleri ilk yer camiler olacaktır. Aynı zamanda hem vakitlerini iyi değerlendirmiş hem de günahlardan uzak durmuş olacaklardır. Peygamber Efendimiz (sav)'de böyle gençlerin, kıyamet gününde Allah'ın arşının gölgesinde gölgeleneceklerini müjdelemiştir.⁴⁸

Günümüzde gençler futbolcuları, film yıldızlarını kendilerine örnek almaktadır. Oysa Kur'an kıssalarında gençlere çok güzel örnekler vardır. Kur'an kıssalarını masal gibi okumamak, anlatılmak istenen gayeye dikkat etmek gerekir. Hz Yusuf (r.a.) 'un genç yaşında iffetini koruması hatta zindana atılmayı iffetsizlik yapmaya tercih etmesi gençlere en güzel örneklerindendir.⁴⁹ Allah'a inandıkları için inançlarından vazgeçmeyip bir mağaraya sığınan Ashabı Kehf⁵⁰ bunlardan birisidir. Firavun'dan kaçan Hz. Musa (r.a.)'nın gittiği yerde, genç kızlara yardımcı olması onun kibarlığının göstergesidir.⁵¹ Hz. İsmail (r.a.) 'in genç yaşında Allah'ın emrine teslimiyeti, onun imanının delillerindendir.⁵² Hz İbrahim(r.a.)'nın babasıyla konuşurken “ Babacığım” diye konuşması, onun inançsız bile olsa bir babayla nasıl konuşulacağını göstermektedir.⁵³ Hz Meryem (r.a.)'nın genç yaşında yaşadığı sıkıntılara katlanması onun sabrına örnektir.⁵⁴ Hz Yahya'nın anne babasına hürmeti bizlere en güzel örnektir.⁵⁵ Bu örneklerden de görüldüğü gibi Kur'an-ı Kerim'de gençlere nasıl davranmaları ile ilgili yol gösterici pek çok ayet vardır.⁵⁶

Dinî inanç gençlere sıkıntılarla başa çıkmakta bir güç vermektedir. Onları depresyona karşı korur, öfke ve yalnızlık gibi duygularıyla mücadele etmelerinde yardımcı olur.⁵⁷

Dindarlık ve maneviyat aynı zamanda öfke kontrolü sağlamada katkı sağlar, bunun sonucu olarak suç işlemeye karşı da kişiyi korur. Dindarlık, ruh sağlığını koruduğu için psikolojik açıdan daha sağlıklı gençlerin oluşmasına katkı sağlar.

⁴⁸ Keskin Yusuf Ziya, “Kalpleri Mescitlere Bağlı Olan Gençler”, Diyanet Aylık Dergi 286 (Erişim 05 Aralık 2023),15-16.

⁴⁹ el-Yusuf 12/ 1-111.

⁵⁰ el-Kehf 18/9-26.

⁵¹ el- Kasas 28/22-24.

⁵² es-Saffât 37 /101-103.

⁵³ el-Meryem 19/41-45.

⁵⁴ el-Âl-i İmran 3/33-34

⁵⁵ el-Meryem 19/14-15.

⁵⁶ Tekin, Mustafa, “Genç Dindarlığı ve Algılar”. 11-12.

⁵⁷ Hayati Hökekleli, *Din, Değerler ve Sağlık* (Dem Yayınları, 2018), 94-100.

Bütün bunlardan anlaşılacağı üzere dindarlık öfkeyi azaltmaktadır, kişiye mutluluk, sabır, zorluklara karşı dayanıklılık, ahlakî bir yaşam sağlamaktadır, böylece suç işlemekten, kaygı ve intihar gibi olaylardan, depresyon gibi psikolojik duygulardan da kişiyi uzak tutmaktadır.⁵⁸

2. Gençlere yüksek gayeler verilmelidir. Bu konuda en güzel örnek Peygamber Efendimiz (sav)'dir. Genç yaşında Hilful Fudul'a üye olması, mağdur ve mazlum insanların hakkını almaya çalışması onun daha peygamber olmadan önce de ne kadar adaletli bir genç olduğunu göstermektedir.⁵⁹

Peygamber Efendimiz (sav) gençlere çok güvenirdi ve bu güvenini onlara çok önemli görevler vererek gösterirdi. Bu konuda ashabına da örnek olmuştur. Gençlere yeteneklerine uygun görevler vermiştir. Onların, enerjilerini doğru yolda kullanmalarını sağlamıştır. Hicret ederken yatağına Hz. Ali (r.a.)'yı yatırmış, Hz. Usame (r.a.)'ya daha 18 yaşında komutanlık görevi vermiştir. Hayber' in fethinde Hz. Ali'ye sancaktarlık görevi vermiştir. Zeyd b. Sabit (r.a.)'ya vahiy kâtipliği, Muaz b.Cebel (r.a.)'i Yemen'i İslam'a davet için görevlendirmiştir. Mus'ab b. Umeyr (r.a.)'i Medine'ye öğretmen olarak göndermiştir. Bu örneklerden de görüldüğü üzere Peygamber Efendimiz (sav) gençlere sancaktarlık, kâtiplik, valilik, ordu komutanlığı, öğretmenlik, idarecilik gibi çok önemli görevler vererek hem onlara ne kadar güvendiğini göstermiş hem de onları cesaretlendirmiştir.⁶⁰

Gençlere verilebilecek en önemli gaye onların dinini öğrenmesi, yaşamaya çalışması olmalıdır. Daha sonra da dinini yayma vazifesiyle vazifelenmelidirler. Her ne meslek sahibi olursa olsun, işini en iyi şekilde yaparak vatanına, milletine faydalı olmak için çalışmalıdırlar. Atalarından emanet aldıkları bu vatani geleceğe, daha da geliştirerek bırakmak her gencin en önemli amaçlarından biri olmalıdır.

3. Gençler ile en önemli sorunlardan biri de iletişim sorunudur. Onlarla anlaşabilmek ve diyalog kurmak için, onların anlayacağı şekilde konuşmak zorunludur. Gençlerle konuşurken “Ben Dili” kullanılmalı, asla “Sen Dili” ni kullanılmamalıdır. Sürekli eleştirilen, aşağılanan genç daha da hırçınlaşacaktır.

⁵⁸ Hökelekli, *Din, Değerler ve Sağlık*, 95-101.

⁵⁹ “Hilfu'l Fudul”, TDV İslâm Ansiklopedisi (İstanbul:TDV Yayınları,1998),18/31-32. (Erişim 04 Aralık 2023).

⁶⁰ Acar, Cafer, “Hz. Peygamber Ve Genç Sahabiler”, *Diyanet Aylık Dergi* 286 (Ekim 2014), 27.

Gençlerle konuşurken sürekli öğüt vermek de yapılan başka bir hatadır. Zamanla öğütlerden sıkılan gençler daha da uzaklaşmaktadır. Onlara sevgiyle yaklaşılmalı, giyimine, kulağındaki küpesine, düşük bel pantolonuna vb. karışmadan dinlenmelidir. Önemli oldukları hissettirilmelidir. Gençlerle anlaşmak için yeni bir üslup geliştirilmelidir. Eleştiren değil örnek olan, sadece konuşan değil dinleyen olunmalı, ötekileştirmeden yaklaşılmalı ki gençler kendilerini büyüklerine daha yakın hissetsinler ve konuşsunlar, eğer böyle yapılmazsa ilgiyi dışarıda, çoğu zaman zararlı yer ve kişilerden bulmaya çalışacaklardır.⁶¹

Her konuda olduğu gibi bu konuda da en güzel örnek Peygamber Efendimiz (sav)'dir. O, gençlerle konuşurken onları empati yaptırmaya özen göstermiştir. Kureys kabilesine mensup bir genç, Hz. Peygamber (sav)'in huzuruna gelerek, kendisine zina yapmak için izin ister. Gencin bu tavrı Peygamber Efendimiz (sav)'in yanında bulunanları çok sinirlendirir. Peygamber Efendimiz (sav) ise gayet sakin bir şekilde gence "Yanıma gel, otur" diyerek yer gösterir ve onunla sohbet eder. "Başka birinin annenle zina etmesini ister misin?" diye sorar. Genç "Sana feda olayım ey Allah'ın Resûlü, böyle bir şeyi asla istemem" der. Peygamberimiz (sav) de "Zaten hiç kimse annesine böyle bir şey yapılmasını istemez" buyurur. Sorusuna devam ederek, "Başkasının senin kızınla zina etmesine razı olur musun?" diye sorar. Genç yine, "Sana feda olayım ey Allah'ın Resûlü, razı olmam" der. Hz. Peygamber de "Hiç kimse kızıyla zina edilmesine razı olmaz" dedikten sonra, kız kardeşi, halası ve teyzesiyle zina edilmesine razı olup olmayacağını sorar. Genç, her soruda "Sana feda olayım hayır istemem" diye cevap verir. Artık hatasını anladığını görünce Hz. Peygamber, elini bu gencin omzuna koyarak, "Allah'ım, bunun günahını affet, kalbini temizle ve uzuvlarını günah işlemekten koru" diye dua eder. Bu genç, kendi ifadesine göre, bir daha hayatı boyunca kalbinde zina duygusuna yer vermez"⁶² Bu kadar yakışsız bir durumda bile Peygamber Efendimiz (sav) sakinliğini korumuş, merhametli bir şekilde gence empati yaptırarak hatasından dönmesini sağlamıştır.

Yine Peygamber Efendimiz (sav) başka bir zaman hurma ağacına taş atan birini görmüştür. Bu kişi daha çocuk sayılabilecek bir yaşta olan Ebû Râfi b. Amr el-Gıfârî'dir. Peygamber Efendimiz (sav) ona, niçin ağaçlara taş attığını sorar, o da acıktığını söyler. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (sav) gayet şefkatli bir şekilde

⁶¹ Görmez, "Cami ve Gençlik",7.

⁶² Ahmed b. Hanbel, Müsned, Beyrut, ts., IV, 256-257.

ağaçlara taş atmamasını, yere düşenlerden yemesini ifade söyler ve saçlarını okşayarak, “Allahım, bunun karnını doyur” diyerek dua etmiştir.⁶³ Hadisten de anlaşılacağı üzere hata yapan genci azarlamamış, ona güzel bir dil ile doğru yolu göstermiştir. Hem ağaca hem de çocuğa olan merhameti insanlara en güzel örnektir.

Kureyş kabilesine mensup on genç, Ci'râne denilen bir yerde, Peygamber Efendimiz (sav)'in Taif kuşatmasından döndüğü bir sırada okunan ezanı işitirler. İçlerinden Ebû Mahzûre isimli genç, okunan ezanla dalga geçmek için yüksek sesle ezan okumaya başlar. Peygamber Efendimiz (sav) bunu duyunca gençleri yanına çağırır ve onlara ezan okutur. Ebû Mahzûre'nin sesini çok beğenir ve saçlarını okşar. Daha sonra namaz vakti geldiğinde, ondan ezanı okumasını ister. Bu isteği yapınca ona biraz gümüş para verir ve ona dua eder. Böylece ezanla alay eden genç Ebû Mahzûre müslüman olur ve Peygamber Efendimiz (sav) onu Mescid-i Haram'a müezzin tayin eder.⁶⁴ Peygamber Efendimiz (sav) dini değerlerle alay eden bir gence bile son derece anlayışlı ve yumuşak davranmıştır. Onun sabrı ve hoşgörüsü müslümanlara çok güzel bir örnektir.

Gençlerin yoğun duygular yaşadıklarını bilen Peygamber Efendimiz (sav), onların bu hallerine dikkat eder; onlara karşı çok anlayışlı davranırdı. Onun böyle davranması gençlerin ona olan sevgisini daha da artırırdı. “Mâlik b. Huveyris ve arkadaşlarından oluşan bir grup genç, İslâm'ı kabul ettikten sonra memleketlerinden yola çıkarak Medine'ye Hz. Peygamber'i ziyarete gelmişlerdi. Yaklaşık yirmi gün onun yanında kalmışlar ve artık geride kalanları özlemeye başlamışlardı. Resûlullah (sav) bu durumu sezmiş, anlayışla karşılaşmış ve duygularını dile getirmelerine gerek kalmadan, ‘Memleketinize dönseniz de onlara (öğrendiklerinizi) öğretseniz’ diyerek ailelerinin yanlarına dönmelerine izin vermişti.”⁶⁵

Enes (r.a.) şöyle diyor: “On yıl Hz. Peygamber'e hizmet ettim. Bana bir defa bile ‘öf’ demedi. Yaptığım bir şey için, ‘Niye bunu yaptın’ diyerek beni azarlamadı. O, ahlâk bakımından insanların en mükemmeliydi.”⁶⁶

Bütün bu hadislerin gösterdiği gibi gençlere kırıcı bir dille, kaba bir şekilde yaklaşmak hatalı bir davranıştır. Onlara karşı anlayışlı olunmalı, onların duygularına

⁶³ Et-Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa, el-Câmi'u's-Sahîh (Sunenu't-Tirmizî), Beyrut, ts., III, 584.

⁶⁴ Özafşar - Görmez, *Hadislerle İslâm*, 3/451 (No.H17/365,N634,D500,İM708,D501)

⁶⁵ Özafşar - Görmez, *Hadislerle İslâm*. 6/395 (No.B685)

⁶⁶ Özafşar - Görmez, *Hadislerle İslâm*. 6/401 (No.M6011)

hitap etmeye, utandırmadan konuşmaya, hoşgörülü olmaya, “Başkasının senin kızınla zina etmesine razı olur musun?” örneğinde olduğu gibi soru sorarak düşündürmeye çalışılmalıdır.⁶⁷

2. Günümüzde Gençlik ve Mescid/Cami

Sosyal medyadan ve çevreden kaynaklanan zararlardan en çok gençler etkilenmektedir. Onları bu zararlardan korumak, dinlerini öğretmek ve ibadete alıştırmak ile mümkündür. İbadete alıştırmak için de özellikle camilerin, onların ilgilerini çekici yerler haline getirilmesi, gençlerin buraya geldiğinde huzur bulacağı mekânlara dönüştürülmesi gerekmektedir.⁶⁸ Bu hususta cami görevlilerine de çok vazifeler düşmektedir.

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Doç. Dr. Mustafa Safa’nın yapmış olduğu bir anket çalışması bu konuda yol gösterici olmaktadır. “Üniversite Öğrencilerinin Kampüs Camii Alışkanlıkları ve Camiden Beklentileri” konulu çalışmada gençlere, üniversite içindeki camiden beklentileri sorulmuştur. Gençler namaz öncesi ve sonrasında oturup sohbet edebilecekleri yerlerin olmasının, cami çevresinde çay ocağı ve kafeler ya da kamelyaların olmasının, camide hafızlık yapmak, Kur’an öğrenmek, Arapça öğrenmek isteyen öğrenciler için yerler olmasının, bayan öğrenciler kendileri için camiye giden ayrı bir yolun açılmasının, cami görevlilerinin küçük gruplar halinde dini sohbetler yapmalarının camiye katılımı artırabileceğini vurgulamışlardır. Ayrıca tefsir kursları, dini konularda uzman kişilerin cami sohbetleri yapmaları, müftü, vaiz, bayan din hizmetleri uzmanı, din görevlisi, psikolog, sosyolog gibi uzman kişilerin öğrencilere destek vermeleri istemektedirler. Cami etrafında ikramlar ve Ramazan ayında iftar davetleri gibi üniversite gençlerini Kampüs Camii ile buluşturacak ve onları motive edecek etkinliklerin yapılmasını istedikleri görülmüştür.”⁶⁹

Çalışmadan da anlaşılacağı üzere camiler daha etkin yerler haline getirilmelidir. Sadece namaz kılınan yerler değil aynı zamanda manevi danışmanların bulunduğu, Kur’an-ı Kerim ve tecvit öğretilen, tefsir ve hadis sohbetlerinin verildiği, dikiş-nakiş,

⁶⁷ Seyfullah Kara, “Hz. Peygamber Döneminde Gençliğin Eğitimine Tarihsel Bir Yaklaşım”, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi II* (2002),65-73.

⁶⁸ Görmez, “Cami”,6.

⁶⁹ Mustafa Safa, “Üniversite Öğrencilerinin Kampüs Camii Alışkanlıkları ve Camiden Beklentileri: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği”,145-146.

rölyef, mefruşat vb. meslek edinme kurslarının olduğu, çeşitli spor aktivitelerinin yapıldığı yerler olmalıdır.

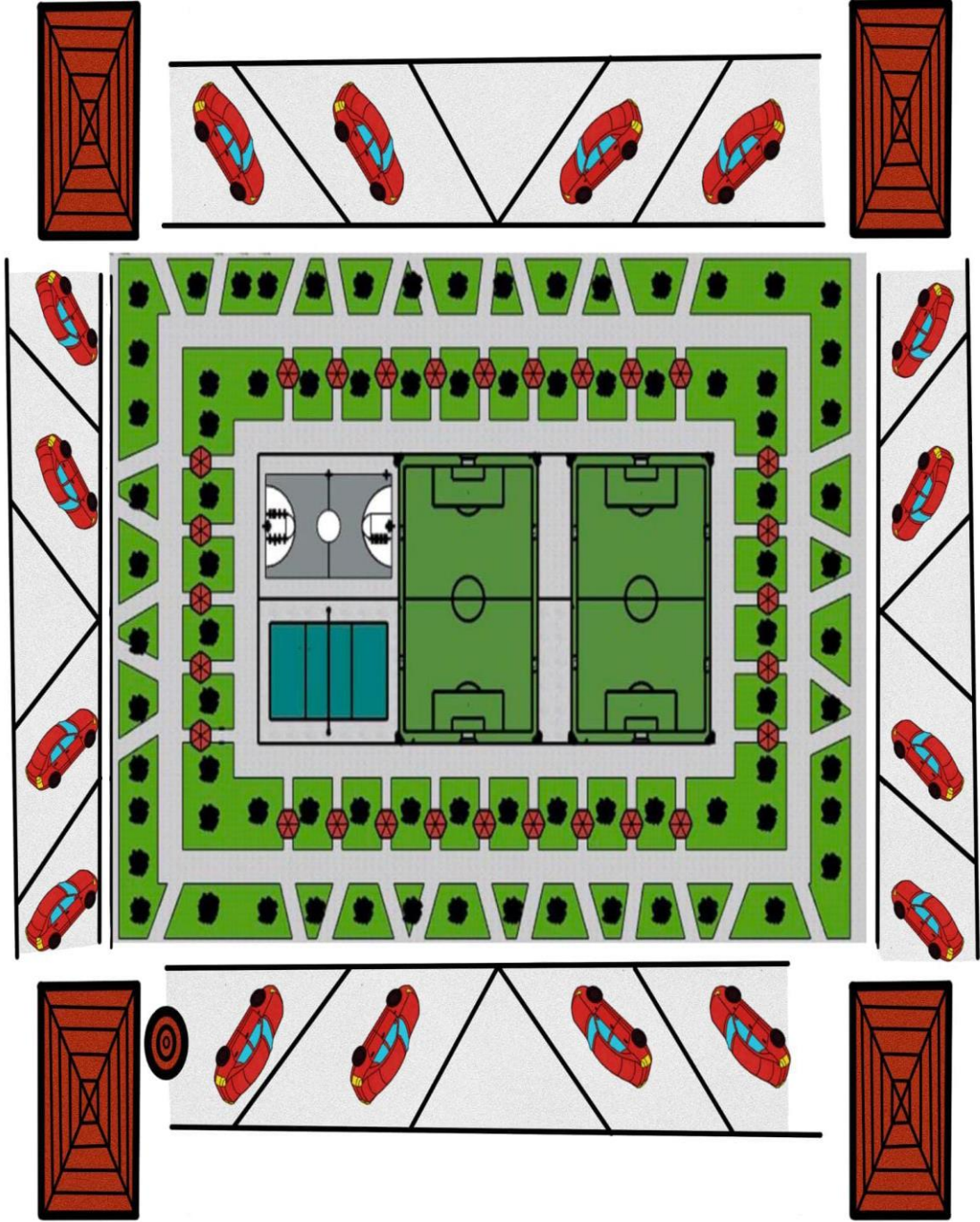
Gençlerin mescitlere kazandırılması için öncelikle gençlerin sevdiği mekânlarla mescitlerin bir araya getirilmesi gerekmektedir. Öncelikle şuna dikkat edilmelidir: Gençler neleri yapmaktan ve nerelere gitmekten zevk almaktadırlar?

Gençlerin daha çok kafelere, müzik kurslarına, spor kurslarına (özellikle futbol kurslarına), etüt merkezlerine; liseye ve üniversite sınavlarına hazırlanan gençlerin kütüphanelere vb. yerlere gittikleri görülmektedir. Bu yerler mescitlerle bir araya getirilirse gençler camilere daha çok yaklaşacaklardır.

Buralarda açılacak kursların ücretleri, dışarıya göre daha uygun hale getirilirse, gençler, bu kurslara dolayısıyla mescitlere daha çok gelebileceklerdir. Ayrıca ihtiyaç sahibi öğrencilere bu kurslardan ücretsiz faydalanma hizmeti sağlanmalıdır.

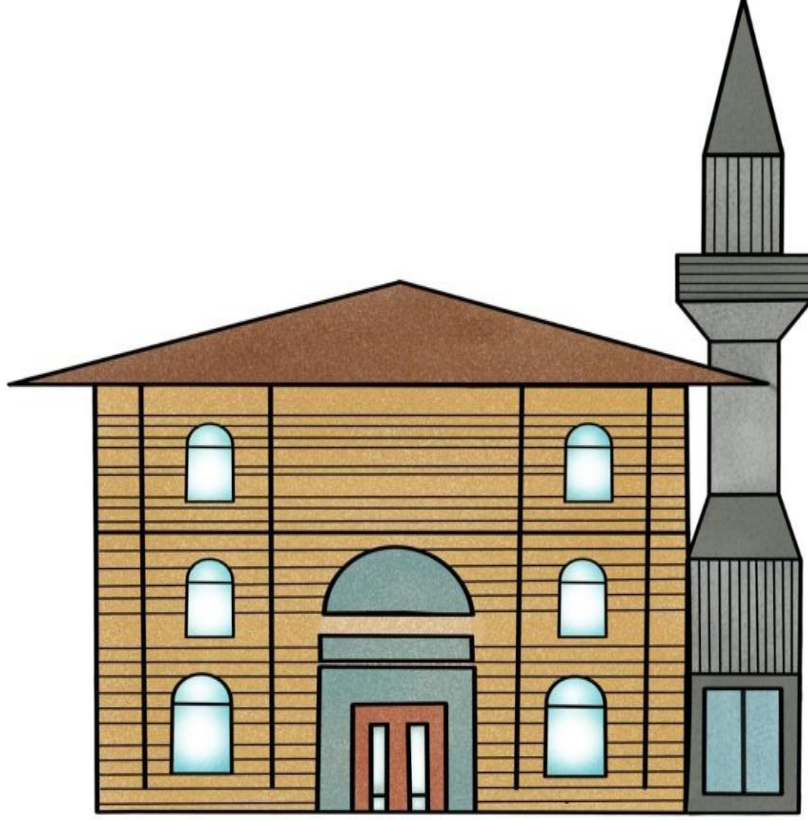
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
MANEVİ BİR DANIŞMA MERKEZİ OLARAK
MESCİD/CAMI PROJESİ ÖNERİSİ

Yeni Mescid/Cami Proje Önerisi

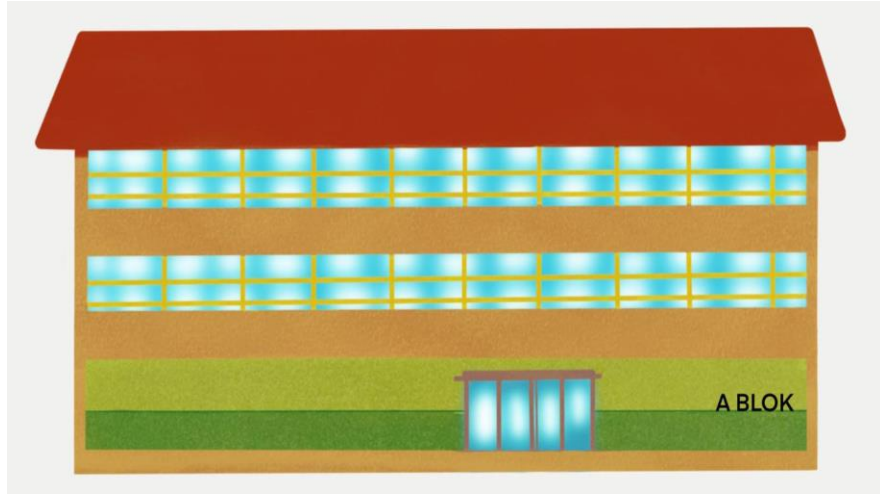
Projemiz 5 bölümden oluşmaktadır

1. Mescid/ Cami

Cami projesi iki kattan oluşmaktadır. Alt katta namaz kılınan yerler, üst katta ise bay ve bayanlar için ayrı ayrı abdesthaneler ve Kur'an kursu yer almaktadır. Camide vakit namazlar kılınmasının yanı sıra diğer vakitlerde de Kuran- Kerim dersleri verilmektedir. Ayrıca her gün vakit namazları dışında tefsir ve hadis dersleri yapılmaktadır. Her gün, gençlerin kafasına takılan birkaç soruya yönelik dersler de yapılabilir. Ayrıca gençlerin televizyon veya sosyal medyadan tanıdığı bazı din adamları da gençlerle bir araya gelerek onlarla sohbet- söyleşi yapabilirler.

2. A Blok: Hobi ve Müzik Kurs Merkezi

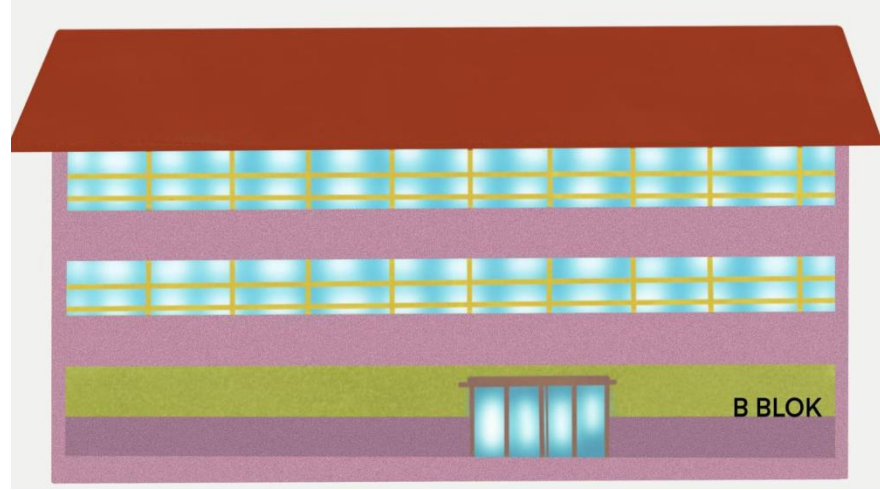
Bu kurs merkezi 3 kattan oluşmaktadırdır.

Giriş kat : Resim, Hat, Tezhib vb. kursları

İkinci kat : Dikiş-Nakiş, Rölyef ve Boyama vb. kurslar

çnc kat : Baęlama, Gitar, Piyano vb. müzik kursları

3. B Blok: Etüt Merkezi ve Kütüphane

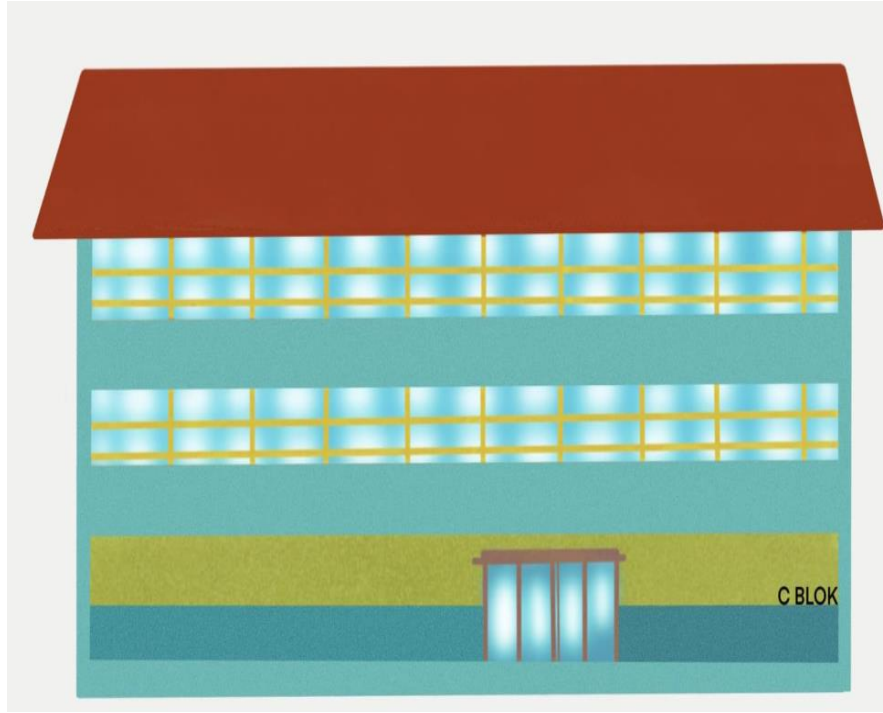
Bu kurs merkezi 3 kattan oluşmaktadırdır.

Giriş Kat: Manevi Danışman Odası ve İlkokul ve Ortaokul ęrencileri için etüt odaları

1. Kat : Lise ęrencileri için etüt odaları

2. Kat : Kütüphane

4. C Blok: Spor Merkezi ve Kafeterya

Bu kurs merkezi 4 kattan oluşmaktadır.

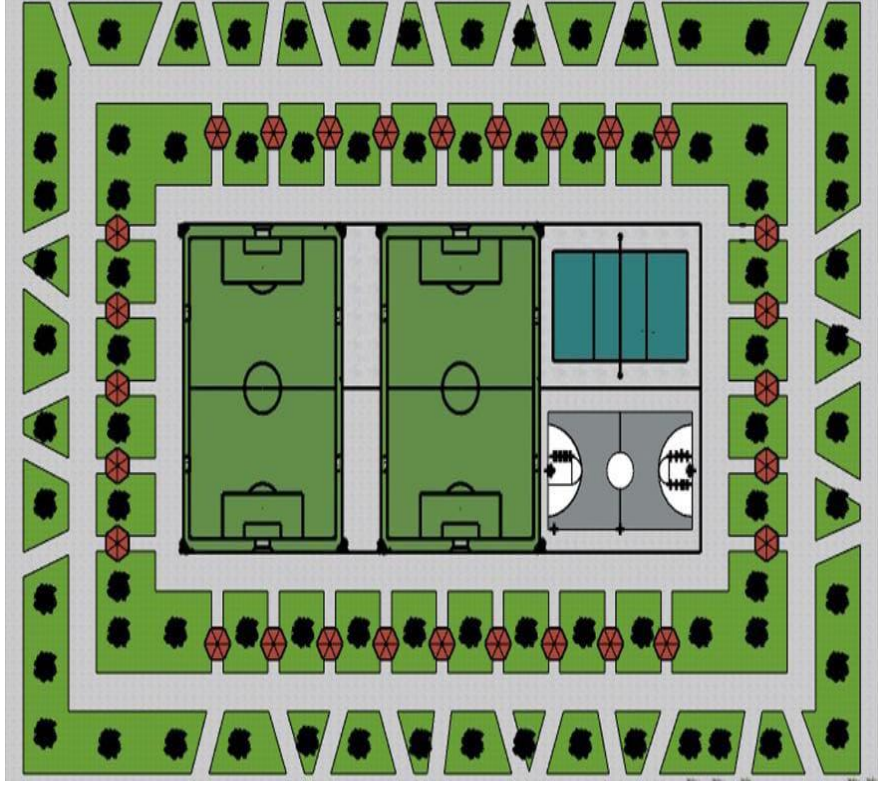
-1. Kat : Sahaların alt katı Yüzme havuzu, Kabinler ve Duş Yerleri

Giriş Kat : Spor kayıt Odası, Kabinleri ve Duş Yerleri

1. Kat : Tekvando/Kickbox Salonu

2. Kat : Kafeterya ve Bilardo Salonu

5. Sahalar:

Projenin orta yerinde sahalalar yer almaktadır. İki adet futbol için halı saha, bir adet basketbol sahası / voleybol sahası ve bir adet tenis kortu bulunmaktadır.

Sahaların etrafında kamelyalar bulunmaktadır. Kamelyalar çocuklarını kurslara getiren kişiler için hem bekleme hem de dinlenip güzel vakit geçirme yerleridir.

Binaların arasında otopark mevcuttur. Projede 4 adet otopark bulunmaktadır.

Ağaçlandırmaya çok önem verilmiş olup pek çok çeşit ağaç yer almaktadır.

Kursların, namaz vakitlerine göre ayarlanmasına büyük önem verilecektir. Namaz vakitlerinde kurslara ara verilecek, bu sayede kursiyerlerin özellikle gençlerin kurs hocalarıyla birlikte namaza gitmeleri teşvik edilecektir.

Sahalar kiralanmak suretiyle, masrafların bir bölümünün karşılanması sağlanacaktır.

Kurslar, hayırseverlerin, sivil toplum örgütlerinin veya belediyelerin katkılarıyla ücretsiz olursa ya da diğer yerlere göre daha makul fiyatlar olursa, bu kurslara ilgi de daha çok olacaktır.

SONUÇ

Zaman hızla akıp gitmektedir. Çocuklarla anne-babalarının yaşadığı zaman aynı değildir. Onlara uygun ortamlar hazırlanmazsa, zamanla gençler hem ailelerinden hem de manevi değerlerinden uzaklaşacaklardır. Bu nedenlerle gelecek nesilleri kendi zamanlarına uygun şekilde eğitmek, milli ve manevi değerlerini onların çağına uygun ortamlar hazırlayarak vermek gerekmektedir.

Televizyon, bilgisayar, tablet, telefon vd. bunları gençlerin hayatından çıkarmak mümkün değildir. Öyleyse bunları daha olumlu yönde nasıl kullanabilirler diye düşünmek ve çözüm yolları bulmak gerekmektedir. Bu konuda özellikle yetkililere ve devlet televizyonlarına çok büyük görevler düşmektedir.

RTÜK gibi kurumlarda denetimlerin daha etkili olması gerekmektedir. Ayrıca uygunsuz yayın yapan kanallara karşı uygulanan cezalar caydırıcı olmalıdır.

Çocukların, gençlerin, ailelerin korunmasına yönelik, onları birleştirici yayınların olması sağlanmalıdır.

Gençlere duyduklarının ve izlediklerinin doğruluğunu sorgulama becerisi verilmelidir, eleştirel düşünmenin önemi anlatılmalıdır.

Özellikle çocukların ve gençlerin manevi değerlerini geliştirmeye yönelik programlara önem verilmelidir. Onlara İslam Dini en güzel biçimde öğretilmeli ve inançlarını yaşamaları için yardımcı olunmalıdır.

Tüm eğitim kurumlarında, özellikle okullarda ve camilerde manevi danışmanlara ve eğitimcilere daha fazla görev verilmelidir.

Gençlere yüksek gayeler verilmelidir. Emanet aldıkları vatani, en ileri seviyeye getirmek için gayret eden gençler yetiştirilmelidir.

İradesine hâkim olan gençlere ihtiyaç vardır. İrade eğitiminde ibadetlerin rolü büyüktür. Özellikle namaz ibadeti irade eğitiminde etkindir. Bu nedenle gençleri mescid/camilere yaklaştırmak gerekmektedir.

Cami projesinde de önemle üzerinde durulduğu gibi gençlerin gittiği yerlerle camiler bir araya getirilerek, onların camiye, dinine, milli ve manevi değerlerine daha yakın tutulması sağlanmalıdır.

Ebu Hureyre (r.a.)'den rivayet edildiğine göre, Peygamber Efendimiz (sav) şöyle buyurdu: "İnsanoğlu öldüğü zaman, amel defteri kapanır, bütün amellerinin sevabı da sona erer. Şu üç şey bundan müstesnadır: Sadaka-i câriye, istifade edilen ilim, kendisine dua eden hayırlı evlat."

Peygamber Efendimiz (sav)'in hadisinde buyurduğu gibi anne-babalarının amel defterini açık bırakacak evlatlar yetiştirmek, dini, vatanı ve milletin faydası için çalışacak evlatlar yetiştirmektir en büyük gaye olmalıdır. Bu konuda daha fazla çalışmaların yapılması gerekmektedir. Gelecekte çocuklarla, gençlerle dolup taşan mescid/camilerimizin olması en büyük temennimizdir.

KAYNAKÇA

- Acar, Abdurrahman. "Mescid-i Nebi'nin İnşası ve Fonksiyonları". *Örnek İnsan Hz. Muhammed*. 41-46. Çorum: Çorum Çağrı Eğitim Vakfı, 2006.
- Acar, Cafer. "Hz. Peygamber Ve Genç Sahabiler". *Diyanet Aylık Dergi* 286 (Ekim 2014), 27.
- Apaydin, Halil vd. "İntihar Girişiminde Bulunan Bireylerde Bazı Değişkenlerle İntihar Girişimi İlişkisi". *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6 (08 Haziran 2016), 7-46. <https://doi.org/10.18498/amauifd.251527>
- Baktır, Mustafa. *İslam'da İlk Eğitim Müessesesi Ashab-ı Suffa*, 1990. <https://www.nadirkitap.com/islam-da-ilk-egitim-muessesesi-ashab-i-suffa-mustafa-baktir-kitap7183995.html>
- Bekar, Bengi. *Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Olan Ve Olmayan Çocuklarda Bilgisayar Oyun Bağımliliği*. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Çaylak, Melek. "Değişen Tesettür Algısı: Üniversite Gençliği Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma | Melek Çaylak | Tez | genclikbirikimi.org". Erişim 24 Aralık 2023. <https://genclikbirikimi.org/kunye-33774-degisen-tesettur-algisi-universite-gencligi-uzerine-sosyolojik-bir-arastirma-tez>
- Duman, Nesrin. "İntihar ve Medya". *Ekev Akademi Dergisi* 77 (2019), 331.
- Dündar, Mahmut. "Bir Din Eğitim Kurumu Olan Mescidin İslam'ın İlk Dönemlerindeki Fonksiyonları". *Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi* 1 (25 Haziran 2018), 0-0.
- Ekşi, Aysel. "Gözden Geçirme: Beş Kıtada Genç Sorunları". *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi* 10 (2003), 85.
- el-Karadavî, Yusuf. *Her Müslümanın Ortak Davası Kudüs*. Erişim 29 Ekim 2023. <https://www.nadirkitap.com/her-muslumanin-ortak-davasi-kudus-prof-dr-yusuf-el-karadavi-kitap18602808.html>
- Erdoğan, Ömer. "Akılcı Olmayan Evlilik Beklentilerinin Gelişiminde Televizyon Dizilerinin Etkisi". *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* 48 (2019).
- Görmez, Mehmet. "Cami Ve Gençlik - Prof. Dr. Mehmet Görmez". *Mehmet Görmez*. Erişim 28 Kasım 2023. <https://www.mehmetgormez.com/dingonulluleri/camivegenclik-1>
- Hökelekli, Hayati. *Ailede, Okulda, Toplumda Değerler Psikolojisi ve Eğitimi*. Timaş Yayınları, 2011.
- Hökelekli, Hayati. *Din, Değerler ve Sağlık*. Dem Yayınları, 2018.
- Kara, Seyfullah. "Hz.Peygamber Döneminde Gençliğin Eğitimine Tarihsel Bir Yaklaşım". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi II* 1 (2002).
- Keskin, Yusuf Ziya. "Kalpleri Mescitlere Bağlı Olan Gençler" 286. Erişim 05 Aralık 2023. <https://yayin.diyaret.gov.tr/e-kitap/cami-ve-genclik/dib/genclik/472>

- Koç, Mustafa. “Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri”. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1/17 (01 Aralık 2004), 231-238.
- Koçaşlı, İbrahim. *Sünen-i Ebi Davud Ve Tercemesi-1*. Erkam Yayın San. A.ş., 1983.
- Nokta, Murat. *Rivayetlere Göre Mescid Ve İlgili Rivayetlerin Değerlendirilmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi, masterThesis, 2012. <https://acikerisim.erbakan.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12452/1096>
- Özaşar, Mehmet Emin - Mehmet Görmez (ed.). *Hadislerle İslâm: hadislerin hadislerle yorumu*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2013.
- Safa, Mustafa. “Üniversite Öğrencilerinin Kampüs Cami Alışkanlıkları ve Camiden Beklentileri İ: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği”. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7/1 (16 Nisan 2021), 127-152. <https://doi.org/10.31463/aicusbed.888432>
- Tebrizi, Hatip et-. *Mişkatü'l-Mesabih-2*. Çelik Yayınevi, ts.
- Tekin, Mustafa. “Genç Dindarlığı Ve Algılar”. *Diyanet Aylık Dergi* 286 (Ekim 2014).
- Üniversitesi, T. C. Üsküdar. “Prof. Dr. Nevzat Tarhan: ‘Amacı olmayan insan hayat yolculuğunda kaybolur’”. *Üsküdar Üniversitesi*. Erişim 15 Ocak 2024. <https://uskudar.edu.tr/tr/icerik/8299/prof-dr-nevzat-tarhan-amaci-olmayan-insan-hayat-yolculugunda-kaybolur>
- “Bakara Suresi 42-43. Ayet Tefsiri - Diyanet İşleri Başkanlığı”. Erişim 27 Ekim 2023. <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/Bakara-suresi/49/42-43-ayet-tefsiri>
- “Bakara Suresi 155-157. Ayet Tefsiri - Diyanet İşleri Başkanlığı”. Erişim 04 Aralık 2023. <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/Bakara-suresi/162/155-157-ayet-tefsiri>
- “et-Tevbe 9/ 17-22. Ayet Tefsiri - Diyanet İşleri Başkanlığı”. Erişim 28 Kasım 2023. <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/Tevbe-suresi/1252/17-22-ayet-tefsiri>
- TDV İslâm Ansiklopedisi. “Hilfu'l Fudul”. Erişim 04 Aralık 2023. <https://islamansiklopedisi.org.tr/hilful-fudul>
- “İstiklal Marşı – Türk Dil Kurumu”. Erişim 05 Aralık 2023. <https://tdk.gov.tr/genel/istiklal-marsi/>
- TDV İslâm Ansiklopedisi. “Mescid-i Nebevî”. Erişim 02 Ekim 2023. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mescid-i-nebevi>
- TDV İslâm Ansiklopedisi. “Ravza-i Mutahhara”. Erişim 27 Ekim 2023. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ravza-i-mutahhara>
- TDV İslâm Ansiklopedisi. “Suffe”. Erişim 05 Aralık 2023. <https://islamansiklopedisi.org.tr/suffe>
- “TÜİK Kurumsal”. Erişim 24 Aralık 2023. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bo% C5% 9Fanma-% C4% B0statistikleri-2022-49437&dil=1>